

Тобто територіальна юрисдикція Європейського Суду співпадає з просторовою юрисдикцією держав-учасниць.

Юрисдикція ratione temporis визначає, що юрисдикція Суду поширюється тільки на ті справи, в яких порушення прав розглядались на національному рівні після того, як держава-відповідач ратифікувала Конвенцію. Для рішення суду щодо додержання вимог *ratione temporis*, значимою буде та дата, яка являється останньою.

Юрисдикція ratione personae обмежує коло суб'єктів, які потенційно можуть виступати в якості заявника та відповідача.

Відповідно до статті 34 Конвенції, «Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або Протоколах до неї» (http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004). Таким чином, по-перше, необхідно, щоб заявником була фізична особа, неурядова організація або група осіб. По-друге, заявник має бути прямою та безпосередньою жертвою порушених державою прав, які гарантуються Конвенцією. Втретє, заява подається проти належного відповідача, яким може бути тільки держава, яка ратифікувала Конвенцію (Протокол). Таким чином, до компетенції Суду відноситься вирішення тільки тих заяв, які подаються проти держави.

Складовою частиною доступу до суду являється право на виконання судового рішення, винесеного на користь особи. У справі *Кайсин проти України*, Європейський Суд наголосив, що правосуддя було б ілюзорним, якби не виконувались рішення суду. Виходячи з статті 6 Конвенції, право виконання рішень суду являється невід'ємною частиною права на справедливий судовий розгляд.

Право на судовий розгляд займає важливе місце серед загальновизнаних прав людини, у зв'язку з порушенням якого втрачається можливість захисту від порушення всього переліку прав на справедливий судовий розгляд.

Чибісов Д. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ ПРАВА СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ (СОТ) У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Міжнародно-правове регулювання інтелектуальної власності є надзвичайно важливим питанням у сучасному комп'ютеризованому і інформаційно насиченому світі (Чибісов Д. М. «Международно-правовая охрана проприетарного цифрового контента (ПЦК): проблемы и перспективы» // Журнал «Юридическая наука» – 2012 № 4, сс.80-85.). Цей об'єкт між-

народної торгівлі складає близько 2 % від усього світового товарообігу та продовжує свою експансію у геометричній прогресії. Так, загальний обсяг світової торгівлі ліцензіями становить більше 100 млрд. дол. США на рік (Фаминский И. П. Глобализация – новое качество мировой экономики. Учеб. пособие. – М.: Магистр : ИНФРА-М, 2010., с. 65). Обсяг продажу голлівудських фільмів США перевищує 30 млрд. (Human Development Report 1999, Globalization with a human face. UNDP. с.4). Враховуючи, що основним регулятором міжнародних процесів у цьому питанні виступає Світової організації торгівлі (далі – «СОТ»), членами якої є як Україна (з 2008 р.) так і Росія (з 2012 р), особливу стурбованість викликає не стільки стрімкий розвиток технологій, скільки його правова невизначеність та монотонність. Наряду із закріпленням комерційної моделі охорони (Чибісов Д. М. «Правові та морально-етичні засади охорони пропрієтарного цифрового контенту в рамках угод АСТА і ТРІПС» // Митна справа – 2012. – № 5 (83), сс.91-99) прав інтелектуальної власності (далі – «ІВ»), такі темпи розвитку технологій можуть спровокувати появу окремих норм у міжнародному праві, що будуть регулювати виключно продаж та використання ліцензій

Також прогнозуємо появу нової підгалузі у міжнародному праві прав людини – біоправі. Так, у червні 2000 р. на прес-конференції за участю президента США і прем'єр-міністра Великобританії представники двох наукових товариств – міжнародного консорціуму Human Genome Project і компанії Celera Genomics – оголосили про те, що в результаті багаторічних зусиль закінчена розшифровка генома людини. Один з дослідників, доктор Майкл Декстер з цього приводу навіть зазначив, що геном людини дозволяє читати книгу людства та може суттєво змінити життя кожної людини на планеті. Так званий «код життя» мав зробити «медичну революцію». Однак, замість «медичної революції» починається новий етап посилення міжнародно-правового регулювання біотехнологій. Це ще більше загострило дискусії визначення обов'язкових джерел права СОТ у сфері інтелектуальної власності які є складовими «права СОТ».

Звертає увагу запропоноване В. М. Шуміловим трактування «права СОТ» як: 1) норм внутрішніх регламентів, що регулюють процесуальну діяльність окремих органів СОТ та загалом організації; 2) норм рішень/ резолюцій які приймаються в рамках її правосуб'єктності; 3) сукупність угод що складають «пакет угод СОТ», тобто усі угоди які зобов'язується дотримуватись член СОТ; 4) все зазначене вище (Шумілов В. М. Всемирная торговая организация, Право и система, учебное пособие. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – с.119). Представляється, що наведені значення дійсно можуть слугувати для визначення поняття «права СОТ». Водночас, при вказаному трактуванні терміну «право СОТ», його зміст стає занадто широким та абстрактним за змістом, перетворюючись у «поняття». Про-

понується удосконалити теоретичну розробку шляхом категоризації норм права СОТ (по аналогії із цивільним та кримінальним правом) на «матеріальне» та «процесуальне» з тим, щоб правову регламентацію діяльності СОТ, як організації, відрізнити від матеріального права, яким керуються її члени при здійсненні міжнародних торговельних відносин.

Під «правом СОТ» пропонується розуміти сукупність матеріальних та процесуальних норм які регулюють торговельні (в т. ч. торговельні аспекти прав інтелектуальної власності) та економічні сфери багатосторонніх відносин держав та відповідні процесуальні дії, в межах СОТ, необхідні для такого регулювання. Відтак, **«матеріальне право СОТ»** складається з норм які регламентують торговельні відносини між країнами-членами, а **«процесуальне право СОТ»** охоплює норми, правила та принципи, які регулюють діяльність самої Організації, її посадовців та процедуру врегулювання суперечок. Передбачається, що матеріальне і процесуальне право СОТ було започатковано в результаті Уругвайського раунду торговельних переговорів.

У національній науковій літературі не зустрічається визначення поняття та структури матеріального права СОТ. Більш того, питання застосування терміну «матеріальне» право СОТ є дискусійним однак, на нашу думку, обґрунтовується необхідністю систематизації існуючої термінології. Тому, пропонується вважати, що матеріальне право СОТ – це сукупність норм які регламентують внутрішню (національну) та зовнішню (міжнародну) діяльність членів організації у сферах які підпадають під регулювання обов'язковими угодами Організації. Тобто, нормативну базу матеріального права СОТ складають, угоди, домовленості, рішення та інші документи які були прийняті відповідно процесуального права СОТ і у межах визначених зобов'язань.

Враховуючи вищезазначене, до основних джерел права СОТ у сфері інтелектуальної власності пропонується відносити:

1. угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності;
2. офіційні рішення, заяви та декларації прийняті на Міністерських конференціях з приводу прав ІВ;
3. рішення Органу врегулювання суперечок СОТ у справах про порушення норм угоди ТРІПС.

У подальших дослідженнях варто приділити увагу можливості транспозиції вказаних висновків у існуючі правові документи СОТ. Також окремо варто приділити увагу розвитку біотехнологій (визначенню правових джерел їх регулювання) та стрімкому процесу їх патентування (що унеможливило їх вільне використання), що не обов'язково відповідає положенням ТРІПС (у контексті ст. 27 ТРІПС).